

«лобістами» проформ FIDIC в Україні. Керовані цілком виправданим намаганням захистити себе від несподіванок та небезпек, що чатують на них на локальних ринках, а також заощадити ресурси, які інакше довелося б витратити на дослідження та розроблення індивідуалізованих форм контрактів із залученням локальних фахівців і врахуванням місцевої специфіки, міжнародні інвестори зазвичай віддають перевагу використанню загальновизнаних інструментів, що акумулюють найкращі світові практики та міжнародний звичай у певній галузі (наприклад, Incoterms). До розряду таких інструментів можна віднести й проформи FIDIC. Їх застосування є показником зрілості та цивілізованості компанії, ступеня її інтегрованості до міжнародного бізнес-середовища. Цей самий критерій певною мірою може бути застосований і до оцінки стану інженерно-будівельної індустрії та інвестиційного клімату країни загалом.

Література

1. Міждержавна гільдія інженерів консультантів: Типові проформи контрактів ФИДИК [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://iceg.com.ua/typovi-contrakty-fidic-informatsiyna-dovidka>

2. Застосування контрактів ФИДИК в Україні: юридична газета [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jur-gazeta.com/publications/actual/zastosuvannya-kontraktiv-fidic-v-ukrayini.html>

ВИКОРИСТАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ ФІДИК ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ У БУДІВНИЦТВІ В УКРАЇНІ

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц.,
зав. кафедри правового забезпечення господарської діяльності
В. Г. ВИСОЦЬКА, студ.
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

На сьогоднішній день FIDIC являє собою найбільшу міжнародну організацію в області будівельного консультування, яка об'єднує 100 національних асоціацій інженерів-консультантів по всьому світу. FIDIC проводить політику глобалізації, сталого розвитку та інтегративного розуміння бізнесу.

FIDIC розробили декілька різновидів контрактів (книг) FIDIC, кожна з них відрізняється кольорами для простоти розпізнавання і праці з ними. Перша книга FIDIC це Червона книга, що представляє собою «Умови контракту на спорудження об'єктів цивільного Будівництва», яка рекомендована для застосування усім і була успішно використана не один раз (і використовується в даний час) при будівництві об'єктів, підряд щодо яких присуджувався на основі міжнародних конкурсів.

Також, було розроблено типові «Умови контракту на електромонтажні роботи і роботи з монтажу механічного обладнання» (так звана Жовта книга), «Умови контракту на проектування, будівництво і здачу об'єктів «під ключ»» (Помаранчева книга), «Типовий договір між замовником і консультантом на надання послуг» (Біла книга) і «Умови субдоговорів на спорудження об'єктів цивільного будівництва».

Проформи договорів FIDIC складаються з 2 частин: Загальних умов і Особливих умов. Сторони можуть укласти контракт з FIDIC, що буде відповідати законодавству конкретної країни, оскільки вони мають право корегувати Загальні умови, відображаючи це в Особливих умовах.

Основні переваги контрактів FIDIC – це їх універсальність і закінчений вигляд. Іншими словами, навіщо винаходити велосипед, розробляти детальні схеми взаємовідносин між підрядником і замовником, коли такі схеми вже прописані в результаті багаторічної праці фахівців-розробників і успішно використовуються у всьому світі. Крім цього, контракти FIDIC відрізняються ясністю і узгодженістю, істотністю усіх пунктів, чіткістю формулювань і сумісністю структури будь-якого договору з іншими стандартними документами FIDIC.

Міжнародна організація інженерів-консультантів (Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils – фр., FIDIC) в свій час розробила велику кількість контрактів, які успішно використовуються при реалізації будівельних проектів. У цьому контексті Україна не виняток. Не зважаючи на те, що «будівництво по FIDIC» для України, скоріше усього, виняток з правил, а не закономірність, актуальність використання контрактів FIDIC в Україні зростає щорічно.

Сьогодні в Україні Контракти FIDIC є обов'язковими в проектах з іноземними інвестиціями і в проектах МФО, але з 2018 р. ці стандарти будуть застосовуватися і для інших інфраструктурних проектів - будівництва доріг, об'єктів річкових і морських портів; будівництва, капітального ремонту та реконструкції інфраструктурних об'єктів за рахунок бюджету.

Виходячи з цього тема впровадження FIDIC викликає великий інтерес з боку державних організацій і комерційних підприємств, і збирає великі аудиторії під час проведення заходів що присвячені її висвітленню. В цьому році у заходах FIDIC приймали участь урядовці України, представники профільних міністерств, юридичні компанії, котрі спеціалізуються на харчуванні будівництва і нерухомості, інженерні та будівельні компанії.

Для застосування будівельних контрактів в Україні, їх положення і правила не повинні бути суперечними до законодавства України. З цієї метою контракти FIDIC структуровані таким чином, щоб їх можна було використати в різних юрисдикціях, в ідеалі - при мінімальних змінах структури і будівельних механізмів, що передбачені контрактами.

При розробці контрактів FIDIC вперше в світовій практиці було реалізовано механізм обліку особливостей національного законодавства і специфіки кожного об'єкта будівництва.

Загальні положення які прописані в Червоній і Жовтій книгах, в Україні можна використовувати з мінімальними змінами, у юридичних аспектах форми та істотних положеннях будівельних контрактів. Друга частина контракту FIDIC - «Умови для особливого застосування», тісно пов'язана із першою частиною і дозволяє юридично коректно враховувати конкретні умови, що впливають з вимог національного законодавства і особливостей проекту.

У той же час прихід в Україну великих іноземних інвесторів диктує свої правила, і більшість з них вважає кращим використовувати у роботі міжнародні норми і механізми, широко застосовувані на міжнародному будівельному ринку.

Специфіка українського будівельного законодавства вимагає корекцій контрактів FIDIC для їх адаптації і можливості використання в Україні. Це вимагає кваліфікованої юридичної допомоги як для замовника, так і для підрядника. Але контракти FIDIC є гарним стартом, відправною точкою для їх використання в Україні, оскільки вони покликані максимально чітко і уніфіковано врегульовувати відносини сторін під час будівництва об'єктів.

В українських портах планують ввести стандарти міжнародної асоціації інженерів-конструкторів (FIDIC). Про це заявили представники Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР). Фінансовий інститут має великий досвід у використанні контрактів FIDIC, яким зможе поділитися з Україною.

Віце-прем'єр-міністр Олександр Вілкул слушно зауважує, що використання форм будівельних контрактів, які є типовими у більшості держав, сприятиме до становлення успішної та конкурентоздатної будівельної галузі в Україні. Крім того, створюються нові можливості щодо залучення інвестицій. Реалізація великого проекту вимагає комплексного підходу до всіх аспектів будівництва, а також роботи із зрозумілими для інвестора правилами. Саме це дозволяє реалізувати типові форми контрактів FIDIC.

На нашу думку, будівельні контракти, укладені за формами FIDIC, в порівнянні із Українськими договорами підряду мають більшу деталізацію як загальних, так і особливих умов, що дозволяє забезпечити високий рівень контролю цільового використання коштів і координацію дій усіх учасників проекту. Як результат, при використанні контрактів FIDIC, завдяки покращенню контролю процесу, замовник зможе більш якісно контролювати витрати коштів, що знизить вартість будівництва у цілому. Також завдяки покращеному рівню контролю за процесом будівництва, більш правильно розподіляючи різні типи робіт у часі, можна отримати значне підвищення швидкості робіт, і якості готового об'єкту по завершенню будівництва. Виходячи з цього, можна зробити висновки, що є багато причин почати більш широке використання контрактів FIDIC, адже це дає багато позитивних наслідків, які треба приймати до уваги кожній поважаючій себе фірмі у сфері будівництва.

Література

1. Підписано Меморандум про співпрацю між Міністерством інфраструктури України, Державним агентством автомобільних доріг України та Асоціацією інженерів-консультантів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mtu.gov.ua/news/28188.html>

ПЕРЕВАГИ КОНТРАКТІВ FIDIC В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ НА БУДІВНИЦТВІ

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц.,
зав. кафедри правового забезпечення господарської діяльності
Д. А. ГОРЕНКО, студ.
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

В Україні немає єдиного положення з договірними нормами підряду та субпідряду, обов'язкові до використання сторонами договірних відносин. У більшості країн Європи такі норми вже існують. Досвідчені замовники, підрядники, банки та інвестори прагнуть працювати з використанням міжнародних договорів та норм, FIDIC тут мають ряд переваг.

У міжнародних будівельних проектах, що охоплюються контрактами FIDIC, управління ризиками різних частин проекту має вирішальне значення для успіху, що пояснює необхідність ефективного використання ресурсів, проте у проформах FIDIC усе передбачено. Ефективність управління ризиками залежить від кількості інформації, що зобов'язанні надати члени при підписанні договору.

Асоціація менеджерів проектів визначає ризик, як потенційну здатність події впливати на досягнення цілей. Цей підхід є більш прагматичним, більш раціональним в порівнянні з науковим. Область міжнародного будівництва є технічною галуззю, в основному науковою, тому при проектуванні необхідно мати можливість встановити моделі управління ризиками, щоб максимально точно зробити припущення щодо вірогідності виникнення тих самих ризиків. У контексті ризику ми розуміємо середовище, в якому ризики можуть виникнути. Це може бути як відношення сторін, екологічні зміни у країні, соціальний і політичний клімат або законодавча база.

За його словами головного інженера FIDIC, ризик – це сукупність чотирьох нерозривних елементів, які не мають зв'язку. Це пояснює неможливість введення символу "=" між ризиком та чотирма елементами. Згідно контрактів FIDIC, ризик відрізняється від небезпеки. Небезпека попереджає ризик, тобто, поки ризику немає, небезпека буде спіткати його.

Ці специфічні елементи дозволяють довести більше технічних елементів до загального визначення, представленого раніше, і вони враховуються проектами, що охоплюють контракти FIDIC.

Політика FIDIC вимагає виявлення та аналізу факторів ризику для того,